

студентам цієї спеціалізації шляхом відповідного планування й організації навчального процесу та підготовки його методичного забезпечення.

Використана література:

1. Ростовський О. Я. Проблеми і перспективи музично-педагогічної освіти в Україні / О. Я. Ростовський // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Учитель музики – хормейстер у школі. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. – С. 83-89.
2. Смирнова Т. А. Теорія та методика диригентсько-хорової освіти у вищих навчальних закладах : психолого-педагогічний аспект : монографія / Т. А. Смирнова. – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Горлівка : ПП “Видавництво Ліхтар”, 2008. – 445 с.

СВИТАЙЛО С. В. Особенности формирования профессиональной компетентности учителя музыки в процессе диригентско-хоровой подготовки.

Рассмотрены особенности процесса формирования профессиональной компетентности учителя музыки в процессе диригентско-хоровой подготовки, в частности, акцентировано на необходимости обеспечить надлежащее содержание профессионального (хормейстерского) образования студентов этой специализации путем соответствующего планирования и организации учебного процесса и подготовки его методического обеспечения.

Ключевые слова: профессиональная компетентность учителя музыки, диригентско-хоровая подготовка, методическое обеспечение учебного процесса.

SVITAYLO S. V. Features of forming the professional competence of music master in the process of choir-master preparation.

It is reviewed the features of process of forming the professional competence of music master in the process of choir-master preparation, in particular, it is accented on necessity to provide the proper content of professional (choir-master) education of students of this specialization by the proper planning and organization of educational process and preparation of its methodical support.

Keywords: professional competence of music master, choir-master preparation, methodical support of educational process.

**Степаненко Л. М.
Київський інститут соціальних та культурних
зв'язків імені Св. княгині Ольги**

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ
(ПІДГОТОВКА ДО СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ)**

У статті розглядається використання інноваційних методів навчання та їх класифікація під час підготовки майбутніх психологів до діяльності з реалізації особистістю соціальних зв'язків. Розкрито специфіку підготовки майбутніх психологів за різноманітними інноваційними методами.

Ключові слова: інноваційні методи навчання, підготовка студентів-психологів, особистість, соціальні зв'язки.

Сучасний стан суспільства характеризується тим, що багато галузей людської діяльності, у тому числі і освіта, у більшості випадків розвиваються

за рахунок різноманітних інновацій. Хоча інновації в освіті між собою мають багато спільного, застосування інноваційних методів здійснюється не завжди правильно. Це пов'язано з тим, що інновації, як нові ідеї, знаходяться у складних, іноді суперечливих відносинах з соціальними інститутами освіти. Специфіка підготовки студентів-психологів полягає у необхідності забезпечення їх стійкими знаннями.

Зазначимо, що інновації в освіті можуть нести у собі як позитивний заряд, прогресивний підхід у подачі матеріалу, трансляцію знань з урахуванням нових технологій, використання творчості викладачів вищої школи і студентства, так і негативний, внаслідок того, що інститут освіти консервативний за своєю суттю і спирається насамперед на стійкі знання і досвід поколінь, а інновації не сприяють стабільності в подачі знань, вносять дезорганізацію до відсадженої структури освіти, у зв'язку з чим викликають опір, незрозуміння і заперечення нововведень.

Інновації в освіті необхідні для розвитку системи освіти В ідеалі людина у рамках освіти повинна стати на шлях свідомого і відповідального вибору тих способів мислення і дії, які сприяють збереженню життя, культури і природи.

Аналіз досліджень і публікацій. Цілі і призначення сучасної освіти не повинні обмежуватися традиційним уявленням: освіта – це засвоєння певної суми знань, заснованої на викладанні фіксованих предметів і дисциплін, закріплених у Державних стандартах підготовки психологів. Прихильники інноваційного підходу в освіті вважають, що основою сучасної освіти мають бути не стільки навчальні предмети, скільки способи мислення і діяльності, такі як інноваційні методи характеру рефлексії [4; 5] та інші. До таких методів належать інтерактивні методи навчання, що сприяють як самоосмисленню та самозмінам педагогічної практики, так і саморозвитку, самоусвідомленню своїх можливостей і цінностей студентами-психологами приватних вищих навчальних закладів.

Метою статті є розкриття інноваційних методів підготовки студентів до діяльності з реалізації особистістю соціальних зв'язків.

Застосування інноваційних методів в освіті відбувається важко не тільки із-за об'єктивних труднощів. Із запропонованих варіантів класифікації найбільш очевидною є наступна:

- інновації, що змінюють зміст освіти, наприклад, перехід до освітніх стандартів нового покоління, у яких системоутворюючими повинні стати так звані компетенції, якими по закінченню оволодіває випускник;
- методичні інновації, що змінюють педагогічні технології: застосування технічних засобів, впровадження нетрадиційних методів навчання;
- інновації у формі контролю освітніх досягнень студентів, таких, наприклад, як інтернет-іспит тощо [21].

Теоретико-технологічні засади професійної підготовки студентів до діяльності з реалізації особистістю соціальних зв'язків в умовах приватних вищих закладів освіти потребують обґрунтування використання інноваційних методів навчання. На сьогодні усі соціальні інститути, в яких працюватимуть майбутні психологи, повинні враховувати інтереси суспільства. Ці інтереси закладені у їх функціональних обов'язках, які були нами розглянуті раніше [6]. Для того, щоб у майбутньому вони виконувались правильно, потрібні нові, удосконалені методи навчання. Зазначимо, що система освіти також являється одним із соціальних інститутів, в якому працюватимуть випускники-спеціалісти зі спеціальності "психологія". Під час використання інноваційних методів навчання повинні ставитись конкретні цілі та завдання, такі як проведення навчання в інтерактивному режимі, за яким участь у підготовці бере кожен студент; підвищення інтересу студентів до дисципліни, що вивчається; формування у майбутніх спеціалістів навичок ефективної праці у майбутній професійній діяльності [3].

Розглядаючи навчальну дисципліну у трьох аспектах: як систему знань, як систему видів навчально-пізнавальної діяльності студентів і як підструктуру навчального плану, акцентуємо увагу на першому, хоча важливі всі три аспекти. Необхідно виділяти всі структурні елементи системи знань навчальної дисципліни: понятійний апарат, теоретичні твердження, роз'яснення і коментарі; різні погляди на одне й те ж явище; опис явищ, що вивчаються, і процесів; ретроспективний і перспективний погляди на матеріал, який подається під час занять, і відповідну наукову галузь. Слід розуміти, що питома вага кожного із структурних елементів залежить від цілей вивчення дисципліни, від глибини викладу і якісних характеристик студентської аудиторії [2, с. 7-8, 56-58]. Найважливіша вимога до змісту навчальної дисципліни – інтеграція знань, яка розуміється як процес, що веде до стану зв'язаності окремих блоків в єдине ціле. Це припускає виділення трьох типів інтеграційних процесів: міжнаукових, міждисциплінарних, внутрішньодисциплінарних. Ці всі три типи повинні об'єднуватись у інноваційних методах навчання студентів професії психолога.

У сучасній системі освіти існують різні методи навчання у вищій школі. Однією із важливіших проблем дидактики є вибір методів навчання. Вона актуальна як у теоретичному, так і у практичному плані [1, с. 35-38]. Від засобів її вирішення організовується сам навчальний процес, діяльність викладача та студентів, а отже, результат підготовки у вищій школі загалом.

У педагогічній літературі немає однозначного поняття відносно ролі та визначення "метода навчання". Наприклад, І. Ф. Харламов виводить наступне визначення "під методами навчання потрібно розуміти засоби навчальної роботи вчителя та організації навчально-пізнавальної діяльності учнів з вирішення різних дидактичних завдань, направлених на оволодіння

матеріалом” [20].

Ю. К. Бабанський вважає, що “методом навчання називають засіб впорядкованої взаємопов’язаної діяльності викладача та студентів, направлених на вирішення завдань освіти” [1].

Т. О. Ільїна розуміє під методом навчання “спосіб організації пізнавальної діяльності” [12].

Зупинимося ще на одній класифікації – класифікації методів за характером (ступенем самостійності та творчості) діяльності студентів. Цю класифікацію запропонували І. Я. Лернер та М. Н. Скаткін ще у 1965 р. Вони справедливо зазначили, що багато підходів базувались на розрізненості їх зовнішніх структур або джерел. Оскільки успіх у більшій ступені залежить від направленості та внутрішньої активності студентів, характеру їхньої діяльності, то саме характер їхньої діяльності, ступінь самостійності, вияв творчих здібностей повинні слугувати важливим критерієм вибору методів. І. Я. Лернер та М. Н. Скаткін запропонували п’ять методів навчання, тому у кожному наступному ступені активності та самостійності у діяльності підвищується [14; 19].

Перший. Пояснювально-ілюстративний. Студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури. Сприймаючи та переосмислюючи факти, студенти навчаються відтворювати матеріал.

Другий. Репродуктивний. Завдяки цьому методу студенти навчаються виконувати накти, правила в аналогічних ситуаціях на основі зразка. Така діяльність має алгоритмічний характер.

Третій. Метод проблемного викладу. Використовуючи різноманітні джерела та засоби, педагог на початку заняття ставить проблему, формулює завдання, а потім показує спосіб вирішення цього завдання. Перед студентами проходить увесь шлях пошуку кінцевого результату.

Четвертий. Частково пошуковий, або евристичний. За цим методом студент сам шукає вирішення проблеми, але під контролем педагога.

П’ятий – дослідницький метод. Застосовуючи цей метод, після аналізу матеріалу, постанови проблем та завдань, студенти самостійно вивчають літературу, проводять дослідження та виконують дії пошукового характеру [14; 19].

Завдяки інноваційним методам навчання студенти-психологи мають змогу оволодіти ключовими компетенціями своєї майбутньої професійної діяльності. Ключові компетенції є процедурними знаннями та уміннями, а також здібностями, що необхідні для успішної роботи у конкретних професійних педагогічних ситуаціях. Вони не є особистісними характеристиками суб’єктів діяльності і цим принципово відрізняються від ключових кваліфікацій. Для встановлення студентами соціальних зв’язків у професії психолога, для високого рівня дій, вони можуть бути визначені як

соціально професіональні функції [17].

Соціально професійні функції наразі у країнах Європи пов'язують з компетенціями. У зв'язку з цим наведено п'ять ключових компетенцій, які застосовують країни Європейської ради. Перша ключова компетенція це соціальна. Вона має здібність брати на себе відповідальність, разом з іншими фахівцями виробляти рішення та приймати участь в їх реалізації, вона є толерантною до різних культур та релігій, вміє суміщати особисті інтереси з потребами суспільства. Включає також здатність орієнтуватися у різних соціально-економічних умовах регіону, взаємодіяти з людьми різних соціально-професійних груп. Друга компетенція – комунікативна. Вона передбачає оволодіння технологіями усного та письмового спілкування різними мовами, у тому числі і мовою комп'ютерного програмування, що включає спілкування засобами Internet. Третя компетенція – соціально-інформаційна, котра передбачає оволодіння інформаційними технологіями та критичне відношення до соціальної інформації, що розповсюджують ЗМІ. Включає здібність самостійно шукати та засвоювати нові знання, вміння та засоби дій, постійно збагачувати професійну компетентність. Четверта – когнітивна компетенція включає готовність до постійного підвищення освітнього рівня, потребу в актуалізації та реалізації особистісного потенціалу, здібність самостійно добувати нові знання та формувати уміння, здібність до саморозвитку. П'ята – спеціальна компетенція, тобто підготовленість до самостійного виконання професійних дій, оцінці результатів власної праці. Включає вільне володіння засобами виконання загальних дій, необхідних для конкретної спеціальності [17].

Як бачимо, ключові компетенції відповідають визначеним нами показникам, які є складовою підготовки студентів-психологів до соціальних зв'язків. Тому підготовка студентів до встановлення соціальних зв'язків повинна перетворитися у стійкий стереотип, на їх сприйняття необхідно налаштовувати студентів уже на першому курсі, з перших днів навчання. Допомога клієнтам у встановленні соціальних зв'язків в їхньому життєвому середовищі є типовим самозахистом та допомогою у становленні. Ми завжди наголошуємо, що існує стан соціальних суб'єктів, які типізують різні рівні особистісного розвитку з урахуванням соціальних орієнтацій людей. Без цього неможливі адекватні уявлення студентів-психологів про особливості розвитку потреб людей, їх спрямування [11; 16]. У більшості випадків з поля зору “випадають” різноманітні соціальні типажі, з якими доведеться працювати.

Необхідним елементом розвиваючого навчання є систематична академічна освіти як спосіб передачі молодому поколінню універсальних елементів соціальності минулого, роль якого переважно зводиться до відтворення культури. Перш за все завданням постійного навчання є

різноманіття знань, умінь і навиків, ідеалів і цінностей, що сприяють індивідуальному розвитку людини, збереженню соціального порядку. Академічна освіта повинна вирішувати завдання із формування базових знань, умінь і навичок у рамках освітньої традиції, що дає змогу перейти до самостійного засвоєння знань, умінь і цінностей вищого рангу, у порівнянні із освоєними [22].

Раціональна підготовка студентів передбачає таку її організацію, яка забезпечує засвоєння знань, умінь, навичок і практичне пристосування майбутніх фахівців до існуючого соціального середовища. Вона забезпечує передачу-засвоєння таких знань, які дають змогу майбутньому фахівцю безболісно вписуватися в наявний соціальний лад. Тому освітня програма передбачає пристосування за “поведінковим” аспектом, яким його навчили у приватному вищому навчальному закладі.

Визначаючи специфіку підготовки за різноманітними інноваційними методами, необхідно вказати на їх просторову та стратифікаційну локалізацію, обмеження змін методів за окремими сферами підготовки, певними нормативними та інституціональними структурами. Підготовка до соціальних зв'язків характеризується наявністю у суспільстві таких, а також інших – традиціоналістських, модерністських, які не завжди співіснують.

Підкреслюючи роль соціальних зв'язків у підготовці психологів, не можна ігнорувати ту обставину, що сама людина з її соціальними, соціально-психологічними і навіть біологічними властивостями є найважливішим чинником у цьому процесі.

Під час підготовки студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності потрібно враховувати закономірності формування суспільної психології, повинні бути враховані не лише соціальні, але і природні фактори, оскільки людина має справу не тільки із соціальним, але і з природним оточенням і, нарешті, сама вона є носієм і соціальних, і біосоціальних властивостей [15, с. 138].

Фахівець-психолог у системі соціальних відносин не може чекати, коли хтось прийде і удосконалить у цій системі “обставини”, до яких він повинен пристосовуватися і тим самим змінюватися і навчатися. Він своєю працею, поведінкою, справами щодня, щохвилини зацікавлено відтворює цю систему соціальних зв'язків зі всіма її недоліками, якщо його особисто вона влаштовує, як влаштовує його і власна, скажімо соціальна позиція [15, с. 180].

Саме тому з першого заняття нами проектується процес навчання: обираються основні методи, форми та засоби навчання згідно з тими знаннями та уміннями, яких ми повинні навчити студента. На першому курсі нами викладається дисципліна “Вступ до спеціальності”, на другому – “Психофізіологія”, на третьому – спецкурс “Психологія соціальних зв'язків”,

на четвертому – “Психологія управління”, на п’ятому – “Психологія масової поведінки” та “Психологія бізнесу”. У кожній з названих дисциплін є модуль, за яким ми навчаємо студентів встановлювати соціальні зв’язки.

Перед тим, як розпочати викладати дисципліну, ми обираємо методи підготовки студентів до майбутньої професії із встановлення соціальних зв’язків.

Ми вважаємо, що метод підготовки студентів до професійної діяльності – засіб взаємодії викладача та студентів, який направлений на досягнення кінцевої мети освіти.

Провідним у нашій роботі у підготовці студентів до соціальних зв’язків є метод викладу професійної інформації. Цей метод є шляхом для досягнення нами кінцевої мети – навчити студентів соціальним зв’язками у професії психолога. Умовою успішної передачі базової інформації є уміння не змінювати зміст професійної інформації, уміння підкреслювати значущість текстового матеріалу. Слід підтримувати актуальність і дозованість професійної інформації. При її передачі студентам-психологам є необхідність використовувати найбільш ефективні соціально-психологічні способи дії, пов’язані з активністю механізмів переконання і наслідування. Від реалізації цих способів впливу, як доводить досвід, можливо підвищити переконливість і авторитетність джерела інформації. До активних елементів у системі розповсюдження і доступності засвоєння інформації належить врахування складу соціально-психологічних особливостей групи студентів, яку готують до соціальних зв’язків – це статеві, вікові, професійні, національні, політичні та інші відмінності [7].

У передачі професійної інформації різного типу є необхідність віддавати перевагу вербальному способу, який ґрунтується на раціональній свідомості. Підключення невербальних прийомів до провідного вербального способу реалізується акцентованим доповненням зовнішніх поведінкових і внутрішніх мовних рухів для переконливості у передачі під час найкращого засвоєння інформації про базові знання [7].

Одним із провідних методів навчання є метод пояснення знань. Він здійснюється на основі окремих характеристик та порівняльної ефективності фахової інформації, у нашому випадку – підготовки психологів до соціальних зв’язків. При застосуванні метода пояснення знань, який ми використовуємо на лекціях, у більшості випадків обирається, як правило, декілька методів, що дає змогу застосовувати різні предметні та загальні пізнавальні цілі.

Ефективність методів навчання визначається можливістю досягнення цілей навчання та пов’язаними з ним витратами часу як викладачів, так і студентів. Для досягнення високого рівня засвоєння базових знань та умінь можуть використовуватися різні методи пояснення.

Логічне мислення розвивається під час застосування метода

евристичного пошуку. Його ефект зростає при застосуванні спеціальних завдань під час роботи з текстами та їхнього логічного аналізу. Цей метод спонукає до розвитку творчого мислення студентів, розвиває їхню проєкцію у майбутній роботі, є продуктивним мисленням. Продуктивне мислення потребує продуктивних завдань. Завдяки застосуванню цього метода майбутній фахівець-психолог матиме можливість розширеної сфери застосування своїх знань, будь-який їхній фрагмент можна почати шукати у будь-який час, коли це потрібно для роботи. Але для цього потрібен час, додаткова розробка супутніх питань. Зазначимо, що метод евристичного пошуку не дає повної гарантії засвоєння базових знань, якщо ми бачимо, що деякі студенти не можуть самостійно знайти інформацію. Тому, у цьому випадку, потрібно давати фахову інформацію в готовому вигляді. Самостійна робота також подає неповні знання, тому на неї не можна розраховувати у повній мірі, якщо поставлена мета досягнення підготовки студентів високої якості.

У підготовці студентів-психологів навчальні уміння розвиваються при застосуванні відповідних методів пояснення знань. Тут спрацьовують їхня логіка та евристика. Під час підготовки студентів провідним у навчанні є їхня праця з головним джерелом – текстом. Але потрібно спочатку пояснити методику роботи з текстом та дати завдання для правильного застосування. Це буде третій метод навчання соціальним зв'язкам – метод логічного виводу базових знань із загальних. Цей шлях займає більше часу, ніж метод пояснення знань. Цей метод ми застосовуємо при викладанні стабільних курсів, які мають підручники, навчально-методичні посібники та тексти лекцій. Метод самостійного логічного виведення базових знань із загальних (дедукція) є ефективним у всіх випадках, коли існує можливість отримання нових знань студентами. Цей метод розвиває логічне мислення, системність та надійність засвоєння знань. Але далеко не кожний студент вміє самостійно вибирати потрібні знання, навіть за допомогою інтернету.

Метод одночасного пояснення знань у процесі вирішення завдань на їх застосування у майбутній роботі ми застосовуємо під час практичних, семінарських та лабораторних занять. Він має багато позитивних якостей: швидке запам'ятовування інформативного матеріалу, можливість максимального осмислення знань за рахунок повторних пояснень, можливість паралельного формування навчальних умінь. Завдяки цьому методу при його застосуванні шляхом “уведення” студентів у майбутню діяльність (рольові ігри, тренінги) зменшується кількість помилок у відповідях. Зазначимо, що завдяки цьому методу підвищується мотивація, когнітивно-навчальна компетенція, процесуальна, комунікативна та соціально-професійна.

Метод проблемного викладу дисциплінарного матеріалу найбільш

ефективний для засвоєння проблемних тем, а також для експрес-викладення нової та новітньої базової інформації. Позитивна якість метода полягає у безпосередньому особистісному впливі викладача, у тому числі емоційному, мотиваційному, сугестивному. Цей метод підтримує оперативність у передачі нової інформації, наприклад, ще не опублікованої, або не систематизованої у тому вигляду, який потрібен для цієї дисципліни або окремого модуля [8; 10; 13].

Нами було підраховано поєднання різних методів з методом пояснення знань, який є головним у підготовці психологів до встановлення соціальних зв'язків у майбутній діяльності: сам метод пояснення знань займає близько 30% навчального часу, метод евристичного пошуку знань 10%, метод логічного виводу базових знань із загальних – 10%, метод одночасного пояснення знань у вирішенні проблемних завдань – 30%, метод проблемного викладу матеріалу – 20%. Ці розрахунки не є сталими, тому що під час різних занять поєднують різні методи. Наприклад, якщо під час лекції є необхідність відповісти на проблемні питання, то нами застосовується метод одночасного пояснення або метод проблемного викладу матеріалу.

Висновки. Розробка більшості нових методів навчання багато в чому пов'язана з уміннями використовувати самоорганізаційні процеси у підготовці студентів. Це є уміння ініціювати роботу студентів, поєднуючи її з іншими видами, тобто інтегрувати різні види методів під час лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять та самостійної роботи.

Отже, у результаті застосування багатьох методів студенти-психологи навчаються консолідувати свої знання, інтегрувати здібності, раціонально використовуючи свій час. Студент дійсно відчуває збіг цілей та інтересів для виконання майбутньої роботи, здійснюється їхня організаційна інтеграція [9, с. 35-38, 123-127].

Соціальні зв'язки, до яких готуються майбутні психологи під час застосування різних методів навчання, полягають у вмінні впливати на соціальну структуру суспільства. Вони обумовлюються соціальними наслідками у здобутті освіти. Особливість такої підготовки полягає в тому, що приватний вищий навчальний заклад є могутнім і цілеспрямованим каналом соціальної мобільності, і ця функція вищої освіти значною мірою визначає інтенсивність і спрямованість соціальних переміщень у майбутній фаховій роботі сучасних студентів.

Підготовка майбутніх психологів до діяльності з реалізації особистістю соціальних зв'язків є однією з умов їх соціальної захищеності у майбутньому. Вища освіта розширює потенційні соціальні можливості людини в умовах швидкоплинного людського життя, надає можливість фахівцю зростати у професійному та особистісному планах, яке ускладнюється конкуренцією на ринку праці. Підготовка до соціальних зв'язків.

Використана література:

1. *Бабанский Ю. К.* Методы обучения в современной общеобразовательной школе. – М.: Просвещение, 1985. – 128 с.
2. *Беленька Г. В.* Інтерактивні прийоми викладання навчальної дисципліни у вищій школі (на матеріалі курсу “Методика ознайомлення дошкільників з природою”). – 2-ге вид., стереот. – К.: НПУ, 2003. – 118 с.
3. *Богданова І. М.* Професійна педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – 440 с. – Бібліогр.: арк. 361-390. Затв. № 6-06/7 від 02.07.03
4. *Бондар В. І.* Дидактика: підручн. для студ. вищих пед. навч. закл. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
5. *Булах І. Є.* Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів): дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Київський ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1995. – 430 с. – Бібліогр.: арк. 381–394. Затв. 28.03.96 № 8/3.
6. *Вірна Ж. П.* Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога: дис. ... доктора психол. наук: 19.00.01 / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2001. – 437 с. – Бібліогр.: арк. 378-414. Затв. 09.02.2005 № 8-11/1.
7. *Верхола А. П.* Дидактические основы оптимизации процесса обучения дисциплинам вуза: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Киев. технологич. ин-т пищевой пром-сти. – К., 1988. – 426 с.
8. *Виходцева О. А.* Психологічні особливості засвоєння текстової інформації студентами вищих педагогічних закладів освіти: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – 194 с. – Бібліогр.: арк. 162-185. Затв. 09.02.05 № 9-11/1.
9. *Вірна Ж. П.* Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога: дис. ... доктора психол. наук: 19.00.01 / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2001. – 437 с. – Бібліогр.: арк. 378-414. Затв. 09.02.2005 № 8-11/1.
10. *Гаврик І. В.* Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. –Х., 2006. – 579 с.
11. *Долинська Л. В.* Загальна психологія: навч. посіб. / НПУ ім. М. П. Драгоманова; авт.: О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: А. П. Н., – 464 с.
12. *Ильина Тамара Александровна.* Психофизиология состояний человека. – СПб.: Издательство “Питер”, издание 1-е, 2005. – 416 с.
13. *Инновационные методы обучения в техническом вузе / Н. И. Наумкин; под ред. П. В. Сенина, Л. В. Масленниковой, Э. В. Майкова.* – Саранск: Изд-во Мордов. ун-та, 2007. – 122 с.
14. *Лернер Исаак Яковлевич.* Процесс обучения и его закономерности. – М.: Знание, 1980. – 96 с.
15. *Михайлов Фелікс Трофимович.* Загадка человеческого Я. – Изд. 2-е. – М.: Политиздат, 1976. – 287 с.
16. *Петрук Віра Андріївна.* Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінниця, 2007. – 520 с.
17. Проблематика концепций ключевых квалификаций и компетенций в профессиональном образовании. Наталия Винник. www.nbuv.gov.ua/.NarOsv/2008-2/08siipns.htm. – Режим доступа 20.10.2009 о 11.39
18. *Розин Вадим Маркович.* Мышление и творчество / В. М. Розин. – М.: ПЭР СЭ., 2006. – 360 с.
19. *Скаткин Михаил Николаевич.* Проблемы современной дидактики. – 2-е изд. – М.: Педагогика, 1984. – 96 с.
20. *Харламов И. Ф.* Педагогика. – М.: Гардарики, 1999. – 520 с.
21. Режим доступа: <http://www.igumo.ru/files/nauch/9.pdf>.
22. Режим доступа: www.gennadij.pavlenko.name/how-problem.
23. www.hse.spb.ru. Режим доступа 13.07.2010 о 6.45.

СТЕПАНЕНКО Л. М. *Иновационные методы учебы стдентов-психологов (подготовка к социальным связям).*

В статье рассматривается использование инновационных методов обучения и их классификация во время подготовки будущих психологов к деятельности по реализации личностью социальных связей. Раскрыто специфику подготовки будущих психологов при помощи разнообразных инновационных методов.

Ключевые слова: *инновационные методы обучения, подготовка студентов-психологов, личность, социальные связи.*

STEPANENKO L. M. *Innovative methods of studies of стдентов-психологов (preparation to social connections).*

The use of innovative methods of study and their classification during the training of future psychologists to activities on realization of social connections by personality is considered in the article. Specificity of the training of future psychologists in a variety of innovative methods have been opened.

Keywords: *innovative methods of study, the training of students-psychologists, personality, social connections.*

Ткаченко Т. В.
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Стаття присвячена формуванню моральної культури особистості як найголовнішого компоненту духовного життя, що озброює людину знаннями, спрямовує її інтелектуальні інтереси.

Ключові слова: *особистість, моральна культура, музичне мистецтво, студент.*

В умовах розбудови українського суспільства розвиток моральної культури особистості є найпершою необхідністю, оскільки саме вона регулює поведінку особистості. Щоб глибше зрозуміти структуру та зміст поняття “культура” необхідно простежити єдність двох суспільних явищ – культури і моралі, взаємозв’язок яких знаходиться в центрі уваги філософії, педагогіки, психології.

За останні десятиліття проведено значну дослідницьку роботу з проблеми формування моральної культури особистості у наукових працях з філософії (А. Буров, М. Каган), педагогіки та психології (Ш. Амонашвілі, А. Апольдова, Л. Архангельського, В. Бакштановського, Д. Водзенського, Л. Волченка, В. Лабунець, А. Пінт, А. Гусенова, І. Надольного, А. Титаренка, П. Федосєєва). У той самий час огляд стану досліджуваної проблеми,